

Küreselleşmenin İşçi Sağlığına Etkileri

Nurcan Çakır

Küreselleşme

- Tüm dünyanın ekonomik etkinliğinde artma
- Ticaretin üretimden daha hızlı artması
- Daha büyük şirketler
- Daha fazla kar
- Daha düşük maliyetler

- İlk şirket birleşmesi
- 1901 yılında J.D.Rockefeller- J.P.Morgan
- Ortaya çıkan mal varlığı ABD'nin güneyindeki 13 eyaletin o günkü mal varlıkları toplamının iki katı.
- Bankacılık, demir yolları, şehir taşımacılığı, iletişim, deniz taşımacılığı, sigortacılık, elektrik, kauçuk, kağıt, şeker rafinerisi, bakır vd.

- 1941
- Dış İlişkiler Konseyi (The Council of Foreign Relations):
- “Amerikan finans ve sanayi sermayesinin ihtiyacı olan materyalleri ‘mümkün olan en az stres ve zahmetle’ elde edebilmek için gerekli ‘ekonomik ve askeri hakimiyetin’ tüm dünyada kurulması”
- Sermayenin birikim sürecinde yükselmesine izin verilecek olan sosyal standartların zamanla ortadan kaldırılmasını sağlayacak alt yapının geliştirilmesi.
- Bu süreçte ulusal sermaye birikiminin sağlanması.
- Finansman:Rockefeller

- Bretton Woods Konferansı (1944).
- Bilderberg Komisyonu (1954).
- Amerika ve Avrupa'nın önde gelen sanayi ve finans şirketleri,
- Devlet başkanları, önde gelen politikacılar,
- Uzmanlar, diplomatlar ve medya

- Komisyonun kurucusu Joseph Retinger:
- "Bu toplantılarda rahat bir tartışma ortamı söz konusu. Herkes kendi adına konuşuyor. Değişik yaklaşımlar ortaya çıkıyor ve değerlendiriliyor."

- 1973
- Üçlü komisyon (Trilateral Commission).
- Kuzey Amerika (ABD ve Kanada), Batı Avrupa ve Japonya.
- Finansman: Rockefeller ve Z. Brezezinsky

- IMF
- uluslar arası parasal işbirliğinin teşvik edilmesi
- uluslar arası ticaretin genişletilmesi
- döviz kurlarında istikrarın teşvik edilmesi ve üyelerin rekabetçi devalüasyonlara başvurmalarına engel olunması
- üye ülkelerin ödemeler bilançosunda yer alan cari işlemler kalemlerine uygulanan döviz kontrollerinin kaldırılması ve üyeler arasında çok taraflı bir ödemeler sistemi oluşturulması
- dış ödeme gücünü çeken ülkelere kaynak sağlanması
- üye ülkelerin ödemeler bilançosu açıklarının azaltılmasına yardımcı olunması

- DB
- Uluslararası finans kurumlarından borçlanarak üyelerine kredi sağlama yetkisi var.
- Savaş sonrası yıkılan ülke ekonomilerini ve altyapılarını yeniden imar etmek amacıyla bu ülkelere kredi akışını hızlandırmak
- Güney yarımkürede yoksulluğun azaltılması
- Uluslar arası ticaretin geliştirilmesi
- Kalkınmada öncelikli yörelere yatırım kredisi sağlanması

- AB
- Bilderberg sonucu oluşturuldu (1954)
- 1950 yılında Jean Monnet önderliğinde Fransa ile Almanya arasında Avrupa Kömür ve Çelik Üreticileri Birliği (ECSC)
- İtalya, Hollanda, Belçika ve Luxemburg
- 1957 yılında Roma Anlaşması ile AET kuruldu.

- Alt birimleri:
- Avrupa komisyonu
- Avrupa konseyi
- Avrupa başkanlar zirvesi
- Adalet divanı
- Sayıştay

- Halkla ilişkiler kurumları:
- Şirket imajını güçlendirmek ve halka şirketi olumlu göstermek.
- Amerikan Bilim ve Sağlık Konseyi; kimya sanayicileri tarafından finanse ediliyor.
- Ulusal sigara içenler derneği; Philip-Morris tarafından kurulmuş.
- Küresel iklim enformasyon projesi; petrol ve maden şirketleri finanse ediyor. (USA).

- Edelman şirketi DTÖ faaliyetlerini yakından izlemek ve komite 113'e girmenin yollarını zorlamak işini yürütüyor.
- "Baskı gruplarının tehdidine sanayinin yanıtı" isimli toplantı.
- Katılımcılar: Ford Avrupa, Hoechst, Mc-Donald's, Nestle, Philips, Shell, SmithKline Beecham vd.

- Think-tank'ler:
- Kapitalist ideolojileri üreten ve yayan organlar.
- Avrupa politik çalışmalar merkezi (CEPS)
- Avrupa politika merkezi (EPC)
- AB ekonomik gündemleri hakkında sadece Avrupa'nın elitleri arasında toplantılar düzenlemek ve raporlar üretmek.

- EMU(Avrupa tek para birimi)
- Ortak tarım politikaları için gerekli reformlar,
- Mali reformlar,
- Kurumsal reformlar,
- AB genişleme süreci.

- UNICE:
- Avrupa işveren sendikaları konfederasyonu.
- “Avrupa çapındaki tüm karar alma mekanizmalarına etki etmek”
- Komisyon üyeleriyle “çok sıcak ilişkiler”

- ERT:
- Avrupa sanayicileri yuvarlak masası.
- EMU, Maastricht Anlaşması, AB genişleme süreci.
- CAG: rekabet danışma kurulu
- 1996 raporuna göre işsizliğe çözüm için daha çok esnekleşme, ücret sisteminin modernizasyonu, sosyal hukukun radikal biçimde değiştirilmesi, maliyet-fayda analizinin daha çok kullanılması, bedeli ne olursa olsun şirket çıkarlarının en üst düzeyde korunup geliştirilmesi.

- Maastricht anlaşması: 1992
- İstikrar paktı
- Bütçelerindeki açıkların kapatılması, dengelerin kurulması amacıyla ülkelerin egemenlik haklarının ve ekonomik ve sosyal yaşamın tüm alanlarının Avrupa Merkez Bankası'na devri.
- Tek piyasa sistemine geçiş.

- Philips 1989-1994 döneminde işgücünü % 22 azalttı (68 bin işçi).
- British Telecom 1985-1996 da 235 binden 125 bine indirdi.
- Ericson dünya çapında %10 istihdam azaltarak 1999 yılında 11 bin işçiyi çıkarttı.
- Bütçe açıklarını 2003 yılına kadar % 3'ün altına çekemeyenlere ceza olarak % 1.5'a indirme şartı.

- İtalya'da % 10'luk farkı azaltmak adına tüm sosyal harcamaların ve sosyal güvenlik giderlerinin azaltılması.
- Emeklilik yaşının arttırılarak çalışılan sürenin uzatılması, ödeme sisteminin değiştirilmesi.
- İşçilere KİT hisselerinin satılarak sisteme entegre edilmeleri. (ENEL- İtalyan elektrik üretim ve dağıtım şirketi).
- Sendikalar-hükümet arasında imzalanan anlaşmaya göre ücret artışlarının planlanan enflasyona göre belirlenmesi.

- Avrupa para birliği.
- Morgan Stanley'in bir ekonomisti:
- Döviz emniyet sübabı olmaktan çıkarırsanız hükümetleri rekabet için yeni enstrümanlar bulmaya zorlarsınız, o zaman sermayeden daha düşük vergi alınması, tam esneklik, sermaye için en ideal hukuksal düzenlemeler gibi hedeflere ulaşabilirsiniz.

- Amsterdam Anlaşması.
- 1997
- Maastricht'in revize edilmesi.
- Kamu harcamalarında kısıtlama, özelleştirme, devlet bütçelerinden yapılan alt yapı harcamalarının hızlandırılması.

- Çok taraflı mal ticareti anlaşması:
- Tarifeler ve ticaret genel anlaşması, 1994, GATT, 1947
- Marakesh raporu
- Devlet desteklemeleri anlaşması
- Tarım anlaşması, AoA
- Sağlık- temizlik uygulamalarına ilişkin anlaşma, SPS
- Tekstil ve hazır giyim anlaşması, ATC
- Ticaret önündeki teknik engeller anlaşması, TBT
- Ticaretle bağlantılı yatırım tedbirleri anlaşması, TRIMS
- Hizmet ticareti genel anlaşması, GATTS
- Ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları anlaşması, TRIPS

- TRIPS, GATT, GATTS:
- Sermayenin geldiği ÷lkede hiçbir kısıtlama ve denetimle karşılaşmaması için kurumsal ve kuramsal dñzenlemeleri iğeriyor.

- Mal ticareti alanında tarım,
- hizmet ticareti alanında bankacılık, telekomünikasyon, enerji, inşaat, madencilik hala kamuya bağlıydı.
- Emeklilik fonları devletin kontrolündedir.

- Kriz dönemleri;
- Sosyal güvenlik sisteminin piyasa koşullarına uyarlanmasına,
- Aynı ücretle çalışma saatlerinin düşürülmesine,
- Kamu çalışanlarının her grubunda sayının azaltılıp, kamunun küçültülmesine,
- Alt yapı, eğitim, sağlık gibi hizmetlerin kamu yatırımlarının durdurulup, piyasa ekonomisine bırakılmasına,

- Tarımda destek ve korumaların kaldırılmasına,
- Savaş sanayiinin temel girdileri olan madenlerin üzerindeki tüm kısıtlayıcı hükümlerin kaldırılıp, serbest kullanıma açılmasına,
- Hava, su, kara yollarının liberal kurallarla işletilmesine
- Bahane oluşturabilir.
- Amaç küreselleşmenin kurumsallaşması.

- DTÖ teorisyenleri:
- Kapalı ekonomilerde tüketici istekleri karşılanamaz, rekabetin olmadığı bir sistemde gelişme olmaz, şirketler eninde sonunda iflasa mahkumdur, kapalı ekonomik sistemler kapitalizmin sonudur.
- Maude Barlow (Kanadalılar Konseyi?): DTÖ'nün felsefesine göre emek, çevre ve sağlık standartları, küresel ticaret ve yatırımları desteklemeye dönük bir anlayışla yeniden dizayn edilmek zorundadır.

- Çok uluslu şirketler (ÇUŞ) ulusal birer şirket midir?
- Belirli bir adres ve milliyetleri olduğu, rekabette avantaj elde etmek için başka ülkelerde yerleştikleri belirtilmektedir.
- ÇUŞ.ler birden fazla ülkede faaliyet gösteriyor,
- tek bir yerden yönetiliyor,
- tüm şirket birimleri için yeknesak bir politika izleniyor,
- farklı ülkelerde dağılmış yavru şirketlerin işlevlerini kontrol ediyorlar.

- Başlangıçta hammaddenin coğrafi dağılımı belirleyici iken günümüzde küresel rekabet önem kazanmıştır.
- Dünya pazarlarında varolmak,
- İşletmelerin işlevsel alanlarını dünya ölçeğinde standart operasyonel hale getirmek,
- Dünya çapındaki çalışmalarını birleştirmek.
- Petrol; mobil ve exxon, otomotiv; ford ve volvo ile reno ve nissan.

- Köken ÷lkede iç piyasanın daralması,
- Köken ÷lkenin kendi şirketlerine ithalat kolaylığı sağlaması(pazar sorununu çözümleyecektir), yatırım yapılan ÷lkede geniş bir pazarın varlığı

- Ülkenin ücret politikaları,
- Vergilendirme koşulları,
- İthalatın kısıtlanması, koruyucu iş hukukunun uygulanmasında engeller,
- Özel vergi indirimleri ve teşvikler,

- Çalışanların sosyal hakları,
- Ucuz işgücü,
- Kısıtlanmış toplu sözleşme ve sendika hakları,
- Gelişen teknoloji sayesinde küçük ölçekli şirketlerin bile uluslar arası rekabete katılıyor olmaları,
- Pek çok ülkenin küresel bir ticari birleşmenin içinde yer almaya başlıyor olması

- ÇUŞ.lerin % 90'ı triad ülkelerinden köken alıyor.
- Dünyanın en büyük 100 ÇUŞ.nin genel merkezleri TRIAD ülkelerinde.
- Yabancı doğrudan yatırımlar (FDI).
- Dünyanın en büyük FDI alıcısı 30 ülkenin dünya FDI girişlerinden aldığı pay %95.
- 1996'da FDI'larda çuş.lerin sağladığı sermaye akış tutarı 359 milyar dolar iken 199'da 865 milyar dolara yükselmiş.

- ÇUŞ.lerin iş dünyasına etkileri:
- İstihdam ve üretim
- Esneklik
- Sendikal haklar

İstihdam

- İstihdam alanında olumlu ve olumsuz etkileri birbirine karşıtlık oluşturur.
- Gittikleri ÷lkede istihdamı arttırlar (yeni işyeri kurma biçimindeyse);
- Ana ÷lkede iş kaybına neden olurlar ve emek rekabetini piyasadan uzaklaştırdıkları için istihdamı azaltmış olurlar.
- Gelir ve refahı arttırlar; ama bunu yerel elitlerin fakirler aleyhine zenginleşmesi yoluyla yaparlar.

- Araştırma ve geliştirme ile yeni teknolojik gelişmelerin sağlanmasına yardımcı olurlar, az gelişmiş űlkelere yeni teknolojiyi tanıtırlar;
- Buralara uygun olmayan teknolojiyi ihraç edebilirler, űçüncü dünya űlkelerini birinci dünyanın teknolojisine baęımlı hale getirip,
- Buralardaki küçük endüstrilerin ve yerel teknik uzmanlaşmaların önüne geçerler.
- Milli gelir ve ekonomik geliřmeyi arttırır, az geliřmiř űlkelerin modernizasyonunu kolaylařtırlar;
- Borçlu yaratıp, zayıf olanı borcu verene bağımlı hale getirirler.

- Ticaretin önündeki tarife gibi engellerin kaldırılmasıyla serbest ticaretin gelişimine katkıda bulunurlar;
- Bu arada rekabet ve serbest girişim azaltan tekелci kümeler oluştururlar.
- Pazarlama ve reklamcılık metotlarını dünya çapında yayarlar; bu yolla bazı mallara yerel talebi de arttırırlar.
- Yeni malların üretilmesiyle uluslararasılaşma vasıtasıyla satış olanaklarını yaygınlaştırırlar; üretimleri tekelleştirerek elde edilmesini zorlaştırabilirler.

- Ticaret ve kara yardım eden düzenli bir ortam için devletler arasında barışçı ilişkilerin savunucusu olurlar;
- Buldukları ülkenin ekonomisini etkileyebilecek güce sahip olabilir ve ulusal egemenliğe başkaldırıp, ulus devlet otonomisini tehlikeye atabilir.
- Ulusal sınırlamaları kaldırarak, uluslar arası ekonominin, kültürün ve ticareti yöneten kuralların küreselleşme sürecini hızlandırır;
- Yerel kültür ve ulusal farklılık yerine tüketim ağırlıklı bir dünya kültürü yaratma yönünde aşındırıcı olurlar.

- Bir yerde kriz yaşanırken başka bir yerde çıkış
- Krize giren birikim rejimi Fordizm
- 1950'lerden beri post-Taylorist sistemi benimseyen Japonya krizden etkilenmedi.

- Fordizm, üretimin artması.
- Yatırımların karlarla finanse edilmesi
- Ücretlilerin satın alma gücünde artış
- Pazarın genişlemesi.

- Japon tarzı üretim'de;
  - 1. işçiler,
  - 2. müşteriler,
  - 3. hissedarlarortak kabul edilir.

- Ortak değerlere bağlı endüstri ilişkileri,
- İşçi-yönetim dayanışması,
- Firmalararası işbirliği'nden oluşan bir sistem.
- İş modeli;
  - ömür boyu istihdam,
  - kıdeme dayalı ücretlendirme,
  - işyeri sendikacılığı,
  - mesleksenel dereceler arası minimum ücret ve statü farkı,
  - yüksek düzeyli işçi eğitimi,
  - kalite çemberleri,
  - işin kalitesi üzerinde gözetim yetkisi.

- Yalın üretim
- Kitle üretiminin karşıtı
- Daha az insan gücü, daha az mekan, daha az yatırım aracı, daha az mühendislik saati
- Teknolojinin üretimde başarı sağlayacak en uygun yol olduğu savunusu.
- Yalın üretim+ zanaat üretimi+ kitle üretimi

- Ömür boyu istihdam;
- 55 yaş altındaki emeklilik sistemi, işgücünün ancak % 25'ine uygulanıyor.
- İşletmenin refahının yükselmesi
- Uzun ve yoğun iş saatleri
- Kadın emeği ve taşeron işçilerinde emek sömürüsü

- Yeni bilgi çağı teknolojileri,
- Alt işverenler,
- Enformalleşme,
- Üretim hızını arttırma,
- Çalışma zamanını uzatma.
- Gerilime dayalı yönetim.

- Takım çalışması; işçinin otonomi kazanması değil, işin standardizasyonu.
- Kalite kavramı; işin gereklerinin standartlaşması ve gereğine uygun hale getirilmesi, uyumluluk sorunu.
- Sonuç; sendikasızlaşma(?).
- İşlevsel esneklik; iş tanımlarının indirgenmesi.
- Zaman esnekliği; rotasyon ve vardiya nedeniyle fazla mesainin kullanımı.
- Sayısal esneklik; taşeronlaşma, enformal çalışma, eve iş verme

- Kriz mikroelektronik üretim ve entegre bir sistem (tasarım, üretim, yönetim ve pazarlama) olan bilgi yoğun üretim sürecine geçişte yaşandı.
- Üretim organizasyonları krizin ortaya çıkmasında belirleyici oldu.
- Bundan çıkarılacak sonuç; teknoloji emeğin esnek kullanımını değil, emeğin farklı biçimde istihdamını gerektirir.

- “Makinelerin kapitalist kullanımının yarattığı çelişki ve uzlaşmaz karşıtlıklar” kapitalizmin kullanım biçiminden kaynaklanmaktadır.
- Teknoloji kendi başına insanın doğaya karşı zaferi iken sermayenin elinde insanları köle haline getirmektedir.

- Krize karşı geliştirilen uyum mekanizmaları iki türüdür:
- Katı emek piyasalarından esnek emek piyasalarına geçiş,
- Doğrudan kontrolden sorumlu otonomiye geçiş.

- Dışsal emek piyasası; işletme ile piyasada bulunan emek gücü.
- İçsel emek piyasası; işletme içindeki iletişim ve hiyerarşi biçimleri.
- Dışsal olan; ücret düzeyleri, işe alma, işten çıkarma koşulları ve sosyal harcamaların dağılımı,
- İçsel; olan katılım.

- Dışsal emek piyasalarında katılık, iş güvencesi, sosyal harcama ve ücretlerin yüksekliği; esneklik, neo-liberal politikalar.
- İçsel emek piyasalarında katılım, eğitim faaliyetleri, kolektif çalışma biçimleri, yapılacak işlerin tesbiti ve denemeye katılım süreci.
- Dışsal esneklik mekanizmaları uygulandığında katılımı sağlamak çok güçtür.
- Dışsal ve içsel emek piyasaları bir arada bulunamaz.

- Sayısal esneklik mekanizmalarının uygulamasını kolaylaştıran durum, işçilerin vasıfsız olması,
- Üretim sürecinde dikkat, motivasyon ve çabalarına ihtiyaç duyulmamasıdır.
- Post-Fordist üretim biçiminde kaliteli ve değişik ürünler için nitelikli, motive olmuş, dikkat ve çaba sarfeden işçilere gereksinim vardır.

- Esneklik kavramı 1970'lerin ortalarında çalışma hayatına girmiştir.
- Değişikliklere ve farklılıklara uyum yeteneği.
- Çalışma hayatında esneklik, değişen koşullara karşı sosyal tarafların çalışma tür ve koşullarını istedikleri gibi belirleyebilmesi.

- Esneklik biçimleri:
- İşyerinin esnekleştirilmesi.
  - Bölünme, küçülme, alt işverenlere ayrılma, taşeronlaşma.
  - Uzaklaştırma stratejileri.
- İşin ve işçinin esnekleştirilmesi.
  - Nakil, tayin, iş değişikliği kolaylıkları, kısmi çalışma, geçici işçi, mevsimlik işçi, süresi belirli hizmet akdiyle çalışma.
  - Özellikle batı Avrupa'da yaygın

- Çalışma sürelerinin esnekleştirilmesi.
  - Çalışma sürelerinin belli bir başlangıç ve bitiş zamanının olmamasıdır.
- Ücretin esnekleştirilmesi.
  - İşletmelerin değişen işgücü ve piyasa ekonomisi koşullarına göre ayarlanabilmesi.
  - Bireysel başarıların ödüllendirilmesi.
  - Yoğun rekabet koşullarında ücret maliyetlerinin düşürülmesi.
- İş yasalarının esnekleştirilmesi.
  - Mevcut kurum ve kuruluşların daha esnek bir yapıya kavuşturulması.

- Esnekliğin yaygınlaşmasına neden olan faktörler.
- Ekonomik faktörler.
  - Gelişmiş ülkelerde sosyal yükümlülüklerin azaltılması
  - Değişen demografik yapı
  - Esneklik mekanizmalarının desteklenmesi sonucu
  - Ekonomik dalgalanmalar sonucunda esneklik üretimin arttırılıp azaltılmasını da sağlamaktadır.

- Siyasal faktörler.

- 1970'lerde başlayan kriz sonrasında üretim düşmüş, yatırımlar azalmış ve istihdam olanakları kısıtlanmıştır.
- İşsizlik sigorta fonları tüketilmeye başlanmış,
- Sonuç; esneklik uygulamaları

- Teknolojik faktörler.

- Hızlı teknolojik değişim, üretim süreçlerinde değişiklik
- Kitlesele üretimden bireysel üretime yönelim
- Üretim sürecinde zaman ve mekan birlikteliğinin ortadan kalkması
- İşverenin istediğı zamanda istediğı yerde istediğı kadar işgücünü kullanma serbestliğı.

- Sosyal faktörler.

- İşsizlik ile mücadelede esneklik uygulamaları önemli yer tutmaktadır

- Psikolojik faktörler.

- Emeğin çalışma zamanını ve mekanı seçme özgürlüğüne kavuşması söz konusu
- Öğrenciler ve ev kadınları part-time işlerde çalışabilmektedir.

- Sonuç:
- Örgütsüzleştirilmiş ve tam denetimi sağlanmış emek.
- Yeni teknolojilerin kullanım amacı verimli ve etkin üretim modelleri kurmak değil, düşük maliyetle yüksek kar elde etmek.
- İşten çıkarmalar,
- Kutuplaşan işgücü.
- Yüksek nitelikli, esnek çalışma zamanlı teknik işgücüne karşılık, iş güvencesinden yoksun, fason üretim yapan küçük atölye işçileri, taşeron elemanı olan niteliksiz işgücü.

- Avrupa Birliği Konseyi 1993
- Çalışma sürelerinin düzenlenmesi hakkında yönerge
- Günlük, haftalık dinlenme süreleri, yıllık ücretli izin, asgari haftalık çalışma süreleri, gece çalışması, vardiyalı çalışma
- Üye ülkelerin en geç üç yıl içinde uyum hükümlerini uygulamalarına karar verilmiştir.
- İtalya'da 1996 yılında üçlü uzlaşmayla atipik istihdama yer verilmiştir.

- Esneklik ve AB'de sosyal politika:
- 1994 Essen.
- 1995 Madrid.
- 1996 Dublin.
- 1997 Lüksemburg (olağanüstü istihdam zirvesi).
- Essen'de İlk eylem planı.

- Mesleki-teknik eğitime yatırımı teşvik etmek
- Büyümeye daha istihdam ağırlıklı bir kimlik kazandırmak
- Dolaylı işgücü maliyetlerini azaltmak
- İşgücü piyasası politikasının verimliliğini arttırmak
- İşgücü piyasasının dışında kalma riski olan grupları destekleyecek önlemlerin alınmasını teşvik etmek.

- İstihdam edilebilirlik ve değişim ve gelişime uyum sağlamak
- İşgücü piyasalarına girişler artmalı ve istihdam oranı yükseltilmeli.
- İşsizlikle mücadelede istihdamı arttıran etki yaratmaktadır.
- Üretim ve yönetim tekniklerinde meydana gelen değişiklikler esnekleşmeyi gerekli kılmaktadır.

- Gilles Saint-Paul ve Heckman/ Pages'in araştırma sonuçları:
- Katı iş güvencesi düzenlemelerinin işgücü piyasalarının verimliliği üzerinde olumsuz etkileri vardır.
- Endüstrileşmiş ülkelerde sendikalar gelir adaletsizliğini azaltırlar, ama iş güvencesi düzenlemelerinin bunu sağladığına dair kanıt yoktur.
- Katı düzenlemeler özellikle genç ve deneyimsiz işgücünün istihdamını azaltmaktadır.
- Bu düzenlemeler işçilerin gelir güvenliğini sağlama yönünde verimliliğini düşürmektedir.

- Adaletsizlik üzerine etkileri şöyledir:
- Genç, kadın ve vasıfsız işgücünün istihdamını olumsuz etkiler;
- Güvenceli işe sahip işçiler ve yeni bir işe sahip olma beklentisi çok az olan işçiler diye ayırım yaratır;
- Kayıt dışı sektörün hacmini arttırır.

- Katı iş güvencesinin düzenlemelerinde ısrar edilmesi politik güce sahip kesimlerin gelirlerinin güvence altına alınması ile açıklanabilir.
- İşten çıkarmalar azalsa da işten çıkarılmış birinin yeni iş bulma beklentisini de azaltır.
- Güvencede olanlar politik olarak kendilerini temsil etme gücüne sahiptir. Güvence dışındakilerin bu şansı kullanmaları engellenmiş olur.

- 2000 yılında Avrupa Sosyal Gündemi.
- “İşgücü piyasalarına katılım ve özellikle bu piyasalarda kendini temsil etme fırsatı bulamayanların katılımının artırılması”
- AB’nin istihdam ve sosyal politikası 1999-2001
- Küreselleşme ve süren teknolojik değişiklikler içinde işin örgütlenmesinin yapısal değişikliklere uyum sağlaması için yeterince esnek olması gereklidir.
- Yeni işgücü piyasaları oluşmakta, ancak bunların oluşumunun önünde hala engeller bulunmaktadır.
- Sosyal taraflar daha esnek ve şeffaf bir işgücü piyasası oluşumunda, işin örgütlenmesinin yeni türlerinin oluşmasında ve iş-esneklik arasında daha adil bir denge oluşturulmasında hayati rol oynarlar.

Sendikalar

- Marx'a göre sendika işçi sınıfının homojen çıkarlarının korunması ve sınıf bilincinin verilmesi anlamında bir rol üstlenmelidir.
- Durkheim'a göre, birey kendisine benzeyen öteki kişilerle birleşerek toplumsal varlığın parçası olur. Buna mekanik dayanışma demiştir.

- Dahrendorf,
- "sınıf çatışmasının kurumsallaşmasını sağlayan nedenler arasında sendikaların toplu pazarlık sürecine katılmaları, ileri düzeyde yönetime katılma ve arabulma mekanizmalarının geliştirilmesi, yönetimle mülkiyetin birbirinden ayrılması ve iş örgütlerinin artan biçimde bürokratikleşmesini" saymaktadır.

- Hemen hemen tüm sendikaların üye sayılarında düşme
- Bu durum yalnızca küreselleşmeye bağlanmamalı; ülkelerin o anki siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel yapıları belirleyici olabilmektedir.

- Ekonomik faktörler;
  - neoliberal politikalar,
  - milli gelir değişiklikleri,
  - kişi başına düşen milli gelir,
  - ithalat-ihracat oranları,
  - asgari ücret,
  - ülkenin iç-diş borçları,
  - enformel sektörün büyüklüğü,
  - istihdam ve işgücünün değişen yapısı,
  - rekabet,
  - esneklik uygulamaları

- Siyasal alanda;
  - sol partilerin özelliklerini yitirmeleri,
  - bireyselleşme eğiliminin artması,
  - kurumsal ilişkilerin yeniden yapılandırılması,
  - sendikaların siyasi alanda tavır belirleyememeleri

- İşkolu düzeyinde örgütlenme önemli ölçüde güç kaybetmiştir.
- Küreselleşme ile birlikte işyeri sendikacılığı önem kazanmaya başlamıştır.
- Toplu iş sözleşmelerinin yapılabilmesi için baraj söz konusudur.
- İşkolunda çalışanların % 10'u üye olmalıdır.
- İşyerinde de işçilerin yarısından bir fazlasının üye olması zorunludur.

- İşveren örgütleri işçilerin sendikal örgütlenmesi konusunda ortak davranmaya çalışmaktadır.
- Gelişmekte olan ve rekabetin yoğun olduğu sektörlerde sendikalılaşma oranı yok denecek kadar azdır.
- Küreselleşme ile üretimin ve istihdamın parçalanması da sendikal hareketi etkilemektedir.

- Sendikaların yeniden yapılanma sürecinde ulusal zeminde örgütlenme bile olsa küresel algılamaya açık ya da uluslararası zeminde örgütlenme sendikaların başarıya ulaşmasını etkilemektedir.
- Üç sendika modeli üzerinde durulmaktadır:
- Uzlaşmacı sendikacılık modeli; diyalog temelinde,merkezi örgütlenmeye dayalı sendika.
- Amerikan sendikacılık modeli; mesleki yapılanma temelli, ücret ve çalışma koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan sendika.
- Japon modeli; işyeri örgütlenmesini temel alan, verimlilik ve kaliteye önem veren sendika.

- Küreselleşme sürecinde sendikalar ve onların yaptıkları görüşme ve sözleşmelere örnek vermek gerekirse;
- VW firması 2002 yılı sonbaharından itibaren iki tip aracın üretim sistemini değiştirdi.
- Çalışma sürelerinin ihtiyaca göre belirlenmesi.
  - Haftada 0-60 saat.
  - Ayda ortalama haftalık 48 saat aşılmayacak.
  - Haftada 6 gün ve 3 vardiya.
- Daha önce 1999'da yeni üretilecek araçlar için TİS'nin geçersiz sayılması kararı.
- Tüm sektöre ücretlerdeki azalmanın yansıması,
- Ücretin çalışma süresinden bağımsızlığı,
- Yeterli üretim yapılamaması durumunda işçinin aldığı risk,
- Belli bir modelin üretimi ile sınırlı işletme sözleşmeleri.

- DC ve VW'in Güney Afrika ve Meksika'daki fabrikalarında grev;
- DC; her TİS'de grev olursa Güney Afrika'dan çekilebileceği,
- VW; üretimin Meksika'dan Almanya'ya taşınabileceği,
- Sonuç: Grevler başarısız.

- BMW'nin Leipzig'de IG Metal sendikası ile yaptığı sözleşmeye göre haftada 60 saatten 140 saate kadar uzayabilen üretim süresi,
- Fazla mesai ücretleri olmaksızın.

- DC işçileri ücretlerinden 1 puan feragat ediyor;
- Yeni bir fabrika

- Sendika 2. başkanı:
- “Küreselleşmeye rağmen Almanya’nın üretim merkezi olarak çekici olabileceği ispatlanmıştır”.

- Sosyal adaletin küreselleştirilmesi - 21. yüzyılda sendikacılık
- 2000 yılında Güney Afrika'da ICFTU (Uluslar arası Hür Sendikalar Konfederasyonu)
- Küresel sendikacılık anlayışı
- Durumu kendi lehine kullanma görüşü

- ETUC (Avrupa Sendikalar Konfederasyonu) Başkanı:
- Patronlarla işbirliği yapmalıyız.
- İşçi-yönetim keskin hattı artık değişmeli,
- Örgütümüz, değişen çalışma dünyasının getirdiği zorlukları karşılamaya hazırdır.

- Dünya Bankası'nın Meksika Raporunda belirtilen;
- "yeni bin yılda bütünleşmiş bir kalkınma gündemi"
- Kıdem tazminatı, zorunlu işveren ödemeleri, geçici istihdam ve çiraklığa getirilen kısıtlamalar, terfi planındaki geleneksel yöntemler, şirketlerin finanse ettiği mesleki eğitim programları, şirketlerin sosyal güvenlik sistemi ve konut fonlarına yaptıkları katkıların kaldırılması gereklidir.
- NAFTA için yerel düzenlemeler kaldırılmalıdır.

- Sendikaların bu süreçteki gelişimleri için farklı görüşler vardır:
- Sendikaların gücü ekonomide hiçbir önemli etkiye sahip olamayacakları bir noktaya kadar azalmaya devam edecektir.
- Sendikalar sahip oldukları güçlerini koruyacaklar ancak sendika işveren ilişkileri çatışmacı niteliğinden uzaklaşacak, daha çok işbirliğine yönelik özellikler kazanacaklardır.
- Sendikaların gücü mevcut düzeyinde kalacak ancak sendikalar kendilerini ortaya çıkan ekonomik, sosyal, siyasi koşullara uyduracaklardır.

- İdeolojik sendikacılıktan veya bir siyasi partiye koşulsuz bağımlı sendikacılıktan uzaklaşmalar
- Örneğin Fransa'da sendikalar ideolojik yapılarından dolayı önemli ölçüde üye kaybedince, yavaşta olsa felsefi yapılarını sorgulamaya başlamışlardır.

- Gelişmiş ülkelerde hizmet çeşitlendirme:
  - Düşük faizli krediler,
  - Ucuz sigorta hizmetleri,
  - Düşük faizli kredi kartları,
  - Seyahat indirimleri,
  - Tasarruf planları,
  - İndirimli alışveriş olanağı sağlayan kredi kartları,
  - Üyelerin yaptığı bazı ödemelerle oluşturulan emekli maaşı uygulamaları
  - Sağlık fonları
  - Danışmanlık hizmetleri
  - Düşük maliyetli yasal yardım sağlamaktadırlar.

- İstihdamın ve işgücünün yapısında ortaya çıkan gelişmeler doğrultusunda hizmet sektörünü örgütlenmeye çalışılması
- Örneğin Hollanda'da Hollanda Sendikalar Federasyonu-FNV
- Bankacılık sektöründe çalışan kadın, ara personel ve gençlerle kişisel görüşme yolunu tercih etmektedir.
- İşçi devir hızının yüksek, çalışanların vasıflı, kadın ağırlıklı, işletmelerin genelde küçük olması, sektörde çalışanların kendilerini işçi statüsünde görmemeleri gibi nedenlerle sendikalaşma eğiliminin düşük olması sendikaların başarı şansını azaltmaktadır.

Sağlık ve güvenlik

- Virchow'a göre;
- "Sağlık sorunları yalnız hekimlik önlemleriyle çözülemez. Sosyal önlemler almak kaçınılmazdır."
- "sağlık ve sosyo-ekonomik koşullar arasında önemli neden sonuç ilişkileri vardır ve bunlar araştırılmalıdır."

- DSÖ Anayasası sağlık tanımı...
- 2. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde, özellikle yy.ın son çeyreğinde insana ekonomik yatırım gözüyle bakılması
- Üretken hale gelene dek kaynak aktarılması
- Kendisine yatırım yapılmış eğitilmiş insanın sağlıklı kalarak üretim yapması ve kendisi için tüketilen ekonomik girdileri geri ödemesi

- Küreselleşmenin dayattığı reformlar;
- Kamu hizmetlerinin her alanında , özellikle sağlıkta da yeniden düzenlemelerin, kamunun hizmet sunumunun kısıtlanmasının gerekliliğinin vurgulanması
- Bunun sonucunda hizmetlerin özelleştirilmesinin sağlanması
- Emeklilik ve sosyal güvenlik sistemlerinin tasfiyesi

- Devlet ihalelerinde yerli ve yabancı yatırımcıya eşit şans tanınmasının sağlanması
- Bunun sonucunda KİT'lerde yaşanan kaos ve mali krizler; özelleştirmenin haklı gerekçeleri.
- İşsizlik oranında artışlar.

- Zengin ve yoksul ülkeler arasında giderek artan uçurum:
- 1960'da en zengin ve en fakir ülkeler arasındaki oran 30'da bir iken 2000'de yetmişbeşte bir.

- Avrupa Sosyal Şartı: İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin sosyal haklar alanındaki karşılığı
- 26 şubat 1965
- Türkiye 1989'da onaylamış.

■ Türkiye'nin çekince koyduğu maddeler:

- adil çalışma koşulları (m.2)
- iş güvenliği ve işçi sağlığı hakkı (m.3)
- sendika hakkı (m.5)
- toplu pazarlık hakkı (m.6)
- çalışan kadınların korunması hakkı (m.8)
- bedensel ya da zihinsel özürliülerin mesleki eğitim alma hakkı ve yeniden uyum hakkı (m.15)
- zorunlu çekirdek haklar: m. 5 ve 6; ayrıca m. 8 ve 15 de onay dışı tutulmuş.

- Yoksulluk, yetersiz eğitim, düşük ücret, kötü iş piyasa koşulları, düşük sağlık ve güvenlik standardı.
- Bilgi teknolojilerinin gelişmesi.
  - İş içeriği, çalışma organizasyonu, çalışanlar için yetenek isteminde değişiklikler.
- Nitelikli işçilerin iş bulmasında artış, niteliksiz olanlarda azalma.

- Ekonomik yapıdaki değişim nedeniyle üretim toplumunda tipik olan mesleklerin yerini yeni mesleklerin alması.
- Kas ve el becerisinin yerine üretim sürecinin motoru olan insan beyni
- Çalışma yaşamının tüm görünümelerini etkileyen en önemli faktör.
- Yeterlilik profillerinde değişim.
- Yetersizlik; ileri yaştaki çalışanlar için dışlayıcı bir faktör.
- Sürekli eğitim
- Eğitimsizlik, yetersiz beceri durumunda dışlanma, işsizlik, riskli işler, düşük ücret.

- Görme ile ilgili ergonomik sorunlar,
- Bilişsel sorunlar,
- Psikomotor ergonomik sorunlar,
- Aşırı bilgi yüklenmesi,
- Zaman baskısı.

- İşgücü demografisinde değişim:
- Yaşlanma: kronik hastalıkların artması, değişikliğe uyum sorunu
- İşsizlik: küreselleşme yeni iş alanları yaratırken, teknolojik gelişme, üretimin yer değiştirmesi gibi yollarla işsizliği arttırıyor.
- İş güvenliği ve sağlığı programları çalışanları kapsıyor. Diğerleri güvencesiz kalıyor.

- Genç işçiler ve özel gruplar: Kimlik ve özgüvenin desteklenmesi, iş ve işçi arasındaki uyum.
- Devingenlik: devingen teknolojiyi kullanan uluslar arası düzeydeki işlemciler, az gelişmiş bölgelerden alınan yüksek eğitilmiş uzmanlar, nitelikli olmayan göçmen işçiler ve mülteciler.

- Göçmen işçiler ve mülteciler için sosyal, çevresel, ekonomik, mesleksel beceri ve yeterlilik sorunları açısından ek desteğe gereksinim.
- Yüksek risk grupları: engelliler için ergonomik düzenlemeler ve görev tanımlamalarında değişiklikler.

- Çalışma çevresi ve koşullarında değişiklikler:
- Geleneksel tehlikeler: iş kazası ve ölüm verileri.
- Özel risklerin belirlenmesi, teknik önleyici çözümler, denetim ve eğitim gibi geleneksel yöntemler.
- Yeni gelişme ve hastalıklar: yeni iş ve çalışma koşulları, yeni hastalıklarla ilişkili.
- Tahmin, tanımlama, belirleme, önleme ve kontrol koşullarının değişmesi.

- Psikolojik stres:
  - Stres reaksiyonları;
    - zihinsel çalışma sıklığında artış,
    - sürekli ve hızlı öğrenme istemleri,
    - aşırı bilgi yüklenmesi,
    - verimliliği arttırma adına yoğun baskı,
    - işin sürekliliğinde belirsizlik,
    - özen gerektiren işlerde aşırı duygusal yüklenme.
  - KKH ve hipertansiyon,
  - kas-eklem hastalıklarında artmış risk.
- zaman baskısı,
uzun çalışma saatleri,
olumsuz çalışma havası,
sürekli değişim,
işte şiddet tehdidi,

- Kas-eklem rahatsızlıkları:
- Endüstrileşmiş ülkelerde meslek hastalığından maluliyet ve erken emekliliğin ana nedeni.
- Gelişmekte olan ülkelerde
  - ağır çalışma yükü,
  - ergonomik olmayan çalışma koşulları,
  - ağır kaldırma,
  - tekrarlayan işler,
  - statik çalışma yükünün kontrolü.

- maliyet + kar = mal/hizmetin piyasa fiyatı
- Küreselleşmeden önceki malın fiyatının belirlenme formülü
- mal/hizmetin piyasa fiyatı – maliyet = kar
- Küreselleşmeden sonraki malın fiyatının belirlenme formülü

- Formüllerden hareketle karın arttırılması için kısıtlanacak olan kalemin maliyet,
- Maliyet içinde de işçi ücretlerinin olacağı açıktır.
- Çünkü yeterli ücreti talep edecek sendika yok.
- Yüksek oranda işsizlik tüm dünyada yaygın.
- İşçi sağlığı ve güvenliği giderleri de işçi maliyetini azaltmada etkilidir.

- “Küreselleşme bir tehdit mi, bir fırsat mı? Hangi coğrafyada yaşadığınıza ve hangi sosyal sınıfa mensup olduğunuza bağlı. ”
- AB Komisyonu Ticaret Komisyon üyesi Pascal Lamy. 2001.